

**ҚАЗАҚСТАН.
ЖК ЖОБАЛАРЫН ІРІКТЕУ БОЙЫНША БІРІНШІ
АУКЦИОНДЫҚ САУДА-САТТЫҚ
ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ.**

Астана, 2018

«Электр энергиясы
мен қуаты
рыногының
қазақстандық
операторы» АҚ
дайындалған

ҚАЗАҚСТАН ЖЭК ЖОБАЛАРЫН ІРІКТЕУ БОЙЫНША БІРІНШІ АУКЦИОНДЫҚ САУДА-САТТЫҚ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ.

1 Алғы сөз

«Жасыл» энергетикаға көшу – дүниежүзілік экономика үрдісі. Қазақстан табиғи ресурстардың, соның ішінде көмірсутектердің елеулі қорына ие екендігіне қарамастан, жаңартылатын энергия көздерін белсенді дамытуға ниетті.

Қазақстан «жасыл» генерацияға көшу және генерациялайтын қуат құрылымында оның үлестерін арттыру бойынша өз алдына өр мақсат қойды. Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу тұжырымдамасына сәйкес, жаңартылатын энергия көздерінің үлесі электр энергиясын өндірудің жалпы көлемінде 2020 жылға қарай - 3%, 2030 жылға қарай - 10%, 2050 жылы - баламалы энергетика есебімен 50% -ды құрауы тиіс.

Қойылған мақсатқа қол жеткізу елдегі жаңартылатын энергия көздерінің қолда бар ресурстық әлеуетіне негізделген. Жел энергетикасының қолданыстағы әлеуеті жылына 920 млрд кВтсағ, күн энергиясы - жылына 3000 күн сағат, гидроэнергетика - жылына 62 млрд кВтсағ деп бағаланып отыр.

2009 жылы Қазақстанда жаңартылатын энергетика секторын дамытуды қолдау бойынша алғашқы заңнамалық бастамалар қабылданды. 2013 жылы жаңартылатын энергия көздерін өндіретін барлық электр энергиясын орталықтандырылған кепілдендірілген сатып алуға негізделген жаңартылатын энергетика секторын мемлекеттік қолдау механизмі іске қосылды.

2018 жылға дейін мемлекеттік қолдау тетігі белгіленген тарифтерді қолдану тәжірибесіне негізделді. Белгіленген тарифтерді енгізу елдегі жаңартылатын энергетика секторын қалыптастыру, салаға инвестициялар тарту үшін қажетті шара болды және Қазақстандағы ЖЭК жобаларын жүзеге асыруға салынған қаржы ресурстарын қайтару кепілі болды.

Мемлекеттік қолдаудың нәтижесінде жалпы орнатылған қуаты 413 МВт құрайтын 66 жаңартылатын энергия объектілері іске қосылды. «Белгіленген тарифтер» механизмі әрекет еткен уақыт ішінде еліміздің энергия теңгерімінде ЖЭК объектілерінің белгіленген қуатының 1%-на жету мүмкін болғанын айта кеткен жөн, 2017 жылы ЖЭК объектілерінің электр энергиясын өндіру 1,1 млрд кВтсағ электр энергиясын құрады.

Жаңартылатын энергетика секторында күрделі шығындар айтарлықтай төмендеді, қазіргі уақытта әлемнің көптеген елдері көміртек энергиясынан бас тартып, жаңартылатын энергия көздерінен өндірілетін энергияға көшуге дайын. Электр энергетикасы сияқты дәстүрлі сала үшін қиял болып көрінген нәрсе шындыққа айналуда.

Қазақстандағы жаңартылатын энергетиканы дамыту саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру кезінде, бір жағынан, жаңартылатын энергия көздері арқылы электр энергиясын өндіру үлесін арттыруға, ал екінші жағынан, елдегі "таза" энергия өндіруді арттыру электр энергиясы тарифтерінің өсуіне әсер етпеу үшін тұтынушылар мүдделерінің теңгерімін іздестіруге бағытталған жоспарлы және ойластырылған жұмыстар жүргізілуде. Елдегі арзан көмір өндірісі – Қазақстан экономикасының бәсекелестік артықшылықтарының бірі екенін атап өткен жөн.

Осындай мемлекеттік саясатты қолдану көп жағдайда ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттық механизміне көшудің шешуші факторы болды, өйткені бұл механизм әлемнің көптеген елдерінде бәсекелес алаң құруға, бағаны төмендетуге және анағұрлым тиімді жобаларды іріктеуге мүмкіндік береді. Қазақстан осы әлемдік үрдісті ұстануды ұйғарды.

2 Аукциондық сауда-саттық нәтижелері

Қазақстан ағымдағы жылдың ақпан айында Қазақстандағы белгіленген қуаттылықтың шамамен 5%-на сәйкес келетін 1000 МВт көлеміндегі жаңартылатын энергия көздерінің жобаларын іріктеуге бағытталған алғашқы аукциондық сауда-саттықтың өткізілетіндігін жариялады.

Аукциондық сауда-саттықтың қабылданған құрылымының негізінде, жобаларды Қазақстан аумағында орналасуына қарай КЭС, ЖЭС, ГЭС және БиоЭС станцияларының түрі бойынша жекелей іріктеп жүргізу ұйғарылды. Бұл электр желілерінің қолданыстағы топологиясына және жаңартылатын энергия ресурстарына, сондай-ақ, жеке-жеке шағын (белгіленген қуат 10 МВт-қа дейінгі жоба) және ірі (белгіленген қуат 10 МВт-тан жоғары жоба) жобаларға байланысты.

Уәкілетті орган бекіткен аукциондық сауда-саттық кестесіне сәйкес, ағымдағы жылы аукциондық сауда-саттық өткізу барысында инвесторларға электр станцияларының түрлері бойынша бөлінетін ЖЭК объектілерінің белгіленген 1000 МВт қуатын:

- күн электр станциялары - 290 МВт;
- жел электр станциялары - 620 МВт;
- гидроэлектрстанциялары - 75 МВт;
- БиоЭС - 15 МВт деп көрсету

ұсынылды.

2018 жылы пилоттық аукциондық сауда-саттық екі серияға бөлінді - көктемгі (23.05.2018 ж. бастап 07.05.2018 ж. дейін) және күзгі сериялар (03.10.2018 ж. бастап 18.10.2018 ж. дейін).

Аукциондық сауда-саттық өткізу барысында 2018 жылы жалпы белгіленген қуаттылығы 857,93 МВт болатын 36 ЖЭК жобасы іріктеліп алынды, оның ішінде ЖЭС - 500,85 МВт МГц, КЭС - 270 МВт, шағын ГЭС - 82,08 МВт және БиоЭС - 5 МВт.

Аукциондық сауда-саттыққа 113 қазақстандық және шетелдік компаниялар қатысты, аукциондар географиясы әлемнің тоғыз елін - Қазақстан, Ресей, Қытай, Түркия,

Франция, Болгария, Біріккен Араб Әмірлігі, Италия, Нидерландыны құрады.

Аукциондық сауда-саттыққа қатысушылардан түскен өтінімдерінің жалпы көлемі 3 422 МВт құрады, яғни, сұраным көлемі ұсыныс көлемінен 3,4 есе асты. Аукциондық сауда-саттық жеңімпаздары аукционға ұсынылған қуаттылықтың 85% жапты. Табысты өткен аукциондар бойынша аукциондық сауда-саттықты ұйымдастырушының сауда жүйесіне берілген өтінімдердің орташа саны - 9, бұл инвесторлардың аукциондық сауда-саттық қақатысуға едәуір үлкен қызығушылық танытатындығын растайды.

1-кестеде келтірілген мәліметтерге сүйенсек, аукциондық сауда-саттыққа қатысушылардың аукциондық сауда-саттық барысында ұсынылған барлық ЖЭК түрлері бойынша жобаларды жүзеге асыруға қызығушылық танытқаны көрініп тұр.

БиоЭС, ГЭС және ЖЭС жобалары бойынша сұраным көлемі ұсыныс көлемінен шамамен 2 есе асты, аукциондық сауда-саттыққа қатысушылар арасында КЭС жобаларын жүзеге асыруға анағұрлым көп қызығушылық болды. Олар бойынша сұраным көлемі ұсыныс көлемінен 7 есе асты.

Аукциондық сауда-саттық өткізу қорытындысы бойынша жел генерациясы бойынша аукциондық бағаны барынша төмендету - 23,3% (жел генерациясы бойынша бастапқы баға - 22,68 тг/кВтсағ), күн генерациясы бойынша - 48% (күн генерациясы бойынша бастапқы баға - 34,61тг/кВт сағ), шағын ГЭС жобалары бойынша - 23,4% (күн генерациясы бойынша бастапқы баға - 16,71 тг/кВт сағ), БиоЭС - 1% (БиоЭС бойынша бастапқы баға 32,23 тг/кВт сағ) құрады. Бұл – бәсекелестік алаңды құру жаңартылатын энергия көздері өндіретін электр энергиясының нарықтық бағаларын анықтауға мүмкіндік бергенін растайтын өте жақсы нәтиже.

1-кесте. 2018 жылы ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттық қорытындылары

Технология	Аукцион көлемі (МВт)	Қатысушылар ұсынысы (МВт)	Аукцион барысында іріктелді (МВт)	Алынған ұсыныстар саны	Іріктелген жобалар саны	Бастапқы аукциондық баға (тг/кВтсағ)	Орташа аукциондық баға (тг/кВтсағ)	Минималды аукцион бағасы (тг/кВтсағ)
Жел	620	1235,85	500,85	30	16	22,68	19,92	17,39

Күн	290	2023,10	270	75	12	34,61	22,25	18
Шағын ГЭС	75	152,50	82,08	13	7	16,71	14,68	12,80
Биогаз	15	10,90	5	3	1	32,23	32,15	32,15
БАРЛЫҒЫ :	1 000	3 422	857,93	121	36	-	-	-

ЖЭС бойынша аукциондық сауда-саттық нәтижелері

ЖЭС жобалары бойынша аукциондық сауда-саттықты өткізу барысында 500,85 МВт іріктелді, бұл - 2018 жылы (620 МВт) іріктеуге ұсынылған жалпы көлемнің 80%.

ЖЭК бойынша өткізілген 10 аукционның 4-еуі өткізілмеді деп танылды. Өткізілген аукциондық сауда-саттық қорытындысы бойынша, жел генерациясының аукциондық баға диапазоны 17,39-дан 22,66 тг/кВтсағ деңгейінде белгіленді. Мұнда жел генерациясы жобалары ірі жобалар (жобалардың белгіленген қуаттылығы 10 МВт-тан жоғары) және шағын жобалар (жобалардың белгіленген қуаттылық шамасы 10 МВт-қа дейін, қоса алғанда) ретінде іріктелгенін атап өту керек.

Аукциондық сауда-саттық қорытындылары бойынша қалыптасқан жел генерациясының бағалары туралы айтар болсақ, келісімшарттардың орташа бағасы 19,92 тг/кВтсағ, яғни, ЖЭК осы түрі бойынша бағаның төмендеуі бастапқы шамаға қатысты (22,68 тг/кВтсағ) 12% құрады.

Өткізілген аукциондық сауда-саттық қорытындысы бойынша ЖЭК бойынша аукциондар өткізілмеді, олар:

1) 30.05.2012 жыл - ҚР БЭЖ Батыс аймағының ірі жобалары, іріктеуге ұсынылған қуат 50 МВ.

Аукцион аукциондық сауда-саттыққа қатысушылардың саны жеткіліксіз болғандықтан өткізілмеді, бір қатысушыға аукциондық сауда-саттыққа қатысуға рұқсат етілді;

2) 03.10.2018 жыл - ҚР БЭЖ Солтүстік аймағының шағын жобалары, іріктеуге ұсынылған қуат 50 МВт. Аукцион аукциондық сауда-саттыққа қатысушылардың саны жеткіліксіз болғандықтан өткізілмеді, бір қатысушыға аукциондық сауда-саттыққа қатысуға рұқсат етілді;

3) 09.10.2018 жыл - ҚР БЭЖ Батыс аймағының ірі жобалары, іріктеуге ұсынылған

қуат 50 МВт. Аукцион аукциондық сауда-саттыққа қатысушылардың саны жеткіліксіз болғандықтан өткізілмеді, бір қатысушыға аукциондық сауда-саттыққа қатысуға рұқсат етілді;

4) 10.15.2018 жыл - ҚР БЭЖ Оңтүстік аймағының шағын жобалары, іріктеуге ұсынылған қуат 30 МВт. Аукционның өткізілмеу себебі - аукционға қатысушылардың жеткілікті болмауы. Аукциондық сауда-саттыққа екі қатысушының қатысуына рұқсат берілді, ұсыныс көлемі 130% -дан аз.

Шағын ЖЭС жобалары бойынша (жобалардың белгіленген қуаттылық шамасы қоса алғанда 10 МВт-қа дейін) аукциондық бағалар 18-ден 22,66 тг/кВтсағ дейінгі диапазонда, шағын ЖЭС жобалары бойынша бағаның орташа төмендеуі 8% құрады. 2018 жылы шағын ЖЭС жобалары бойынша келісімшарттар бағаларының орташа мәні 20,91 тг/кВтсағ құрады. Аукциондық сауда-саттық өткізу барысында жалпы шамасы 50,85 МВт болатын 9 жоба іріктелді.

Ірі ЖЭС жобалары бойынша (жобалар шамасы 10 МВт-тан жоғары) аукциондық бағалар 17,39-дан 22,58 тг/кВтсағ дейінгі диапазонда белгіленді, ірі ЖЭС жобалары бойынша бағаның орташа төмендеуі 12,65% құрады. 2018 жылы ірі ЖЭК жобалары бойынша келісімшарттар бағаларының орташа мәні 19,81 тг/кВтсағ құрады. Аукциондық сауда-саттық өткізу барысында белгіленген жалпы қуаттылығы 450 МВт болатын 7 жоба іріктелді.

2018 жылы ЖЭС жобалары бойынша аукциондық бағаның ең жоғары мәні 22,66 тг/кВтсағ құрады, бұл - 2019 жылы ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттық өткізу кезінде бастапқы баға болады.

ГЭС бойынша аукциондық сауда-саттық қорытындылары

2018 жылы ГЭС жобалары бойынша екі аукцион өткізілді, бірі шағын жобаларды іріктеу бойынша (жобалардың белгіленген көлемі 10 МВт дейін), іріктеуге 20 МВт ұсынылды, екінші аукцион – ірі жобаларды іріктеу бойынша, іріктеуге 55 МВт белгіленген қуат ұсынылды. Екі аукцион да табысты болып танылды.

Аукциондар нәтижесінде 7 ЖЭК жобасы іріктелді, оның ішінде, шағын – 4, ірі - 3.

ГЭС жобалары бойынша аукциондық сауда-саттық өткізу барысында 82,08 МВт іріктеліп алынды, ол іріктеуге ұсынылғаннан 9,5%-ға артық, мұндай нәтижелер аукциондық сауда-саттықтың қалыптасқан конфигурациясымен байланысты, бұл ретте көлемі 50% астамы өтінімдерді алдын ала іріктеуге кірген өтінімдер іріктеліп алынды.

ГЭС жобалары бойынша аукциондық бағалар 12,8-ден 15,48 тг/кВтсағ аралығында белгіленді. ГЭС бойынша келісімшарттардың орташа бағалық мәні 14,69 тг/кВтс құрады, яғни ГЭС жобалары бойынша бағаның төмендеуі 12% құрады.

ГЭС шағын жобалары бойынша (жобалардың белгіленген қуатының шамасы 10 МВт-қа дейін қоса алғанда) 4ГЭС жобасы іріктелді, аукциондық бағалар 12,8-ден 15,19 тг/кВтсағ дейін диапазонда белгіленген, ГЭС шағын жобалары бағасының орташа төмендеуі 20% құрады.

ГЭС ірі жобалары бойынша (жобалардың белгіленген қуатының шамасы 10 МВт-тан жоғары қоса алғанда) аукциондық бағалар 14,85-тен 15,48 тг/кВтсағ дейінгі диапазонда белгіленген, ГЭС ірі жобалары бойынша бағаның орташа төмендеуі 10% құрады.

ГЭС ірі жобалары бойынша (жобалардың белгіленген қуатының шамасы қоса алғанда 10 МВт-тан жоғары) аукциондық бағалар 14,85-тен 15,48 тг/кВтсағ дейін диапазонда белгіленген, ГЭС ірі жобалары бойынша бағаның орташа төмендеуі 10% құрады.

ГЭС жобалары бойынша аукциондық бағаның ең жоғарғы мәні 2018 жылы 15,48 тг/кВтс құрады, бұл баға 2019 жылы ЖЭС жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттық өткізу кезінде бастапқы баға болады.

КЭС бойынша аукциондық сауда-саттық нәтижелері

КЭС жобалары бойынша аукциондық сауда жүргізу барысында 270 МВт іріктелді, бұл 2018 жылы іріктеуге ұсынылған жалпы көлемнің 93% (290 МВт) құрады.

КЭС жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттықтың нәтижелері келесі түрде көрінеді, 6 жарияланған аукционның 4-уі өтті.

Өткізілген аукциондық сауда-саттықтың нәтижелері бойынша КЭС жобалары бойынша аукциондық бағалар диапазоны 18-ден 29 тг/кВтс дейін қалыптасты. КЭС жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттық ірі жобалар бойынша (жобалардың белгіленген қуаты 10 МВт жоғары) және ЖЭК шағын жобалары бойынша (жобалардың белгіленген қуатының шамасы 10 МВт дейін қоса алғанда) аукциондық сауда-саттықты өткізу кестесіне сәйкес жүргізілді.

Аукциондық сауда-саттықтың қорытындылары бойынша күн генерациясына орташа аукциондық баға шамамен 22,25 тг/кВтс құрады, яғни КЭС бойынша бағаның төмендеуі бастапқы шамаға қатысты 35,5% (34,61 тг/кВтс) құрады.

Өткізілген аукциондық сауда-саттықтың қорытындылары бойынша төмендегі КЭС сауда-саттығы өткізілген жоқ:

1) 28.05.2018 жыл - ҚР БЭЖ Батыс және Солтүстік Аймағы шағын жобалары, іріктеуге ұсынылатын қуат 10МВт. Себебі - аукциондық сауда-саттыққа қатысушылардың жеткілікті санының болмауы, аукциондық сауда-саттыққа қатысуға бір қатысушы жіберілді;

2) 08.10.208 жыл - ҚР БЭЖ Батыс аймағы ірі жобалар, іріктеуге ұсынылған қуаты 30 МВт. Себебі -аукциондық сауда-саттыққа қатысушылардың жеткілікті санының болмауы, аукциондық сауда-саттыққа қатысуға бір қатысушы жіберілді.

КЭС шағын жобалары бойынша (жобалардың белгіленген қуатының шамасы 10 МВтдейін қоса алғанда) аукциондық бағалар 18-ден 29 тг/кВтсағ дейін диапазонда қалыптасты, КЭСшағын жобалары бойынша бағаның орташа төмендеуі 34% құрады. КЭС шағын жобаларының аукциондық сауда-саттығын өткізу барысында 7 іріктелді.

КЭС ірі жобалары бойынша (жобалардың шамасы 10 МВт жоғары) аукциондық сауда-саттықтың барысында 5 жоба іріктеліп алынды, аукциондық бағалар 18,6-дан 25,8 тг/кВтс дейін диапазонда қалыптасты, КЭС ірі жобалары бойынша бағаның орташа төмендеуі 36,11% құрады.

КЭС жобалары бойынша аукциондық бағаның ең жоғарғы мәні 2018 жылы 29 тг/кВтс құрады, бұл баға 2019 жылы СЭЖ жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттықты өткізу кезінде бастапқы баға болады.

БиоЭС бойынша аукциондық сауда-саттық нәтижелері

ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттықты өткізу кестесіне сәйкес 2018 жылы БиоЭС жобаларын іріктеу бойынша екі аукцион өткізілді. Бірі - шағын жобаларды іріктеу бойынша (жобалардың белгіленген көлемі 10 МВт дейін), іріктеуге 5 МВт ұсынылды, екінші аукцион – шағын жобаларды іріктеу бойынша (күзгі серия), іріктеуге белгіленген қуаты 10 МВт ұсынылды. Бір аукцион өткен болып танылды.

Өткізілген аукциондық сауда-саттықтың нәтижелері бойынша белгіленген қуаты 5 МВт болатын бір жоба іріктелді,

аукциондық баға 32,15 тг/кВтс деңгейінде қалыптасты, бастапқы аукциондық бағаға (32,23 тг/кВтс) қарсы төмендеуі 1% құрады.

Өткізілген аукциондық сауда - саттықтың қорытындысы бойынша 11.10.2018 жылы БиоЭС бойынша аукцион –ҚР БЭС барлық Аймағының шағын жобалары өткізілген жоқ, іріктеуге ұсынылатын қуат 10 МВт. Аукциондық сауда-саттық мәлімделген сұранысқа қатысты ұсынысының 130% деңгейін қамтамасыз ету мүмкін болмағандықтан өткен жоқ.

Аукциондық сауда-саттықтардың жеңімпаздары жөніндегі ақпарат 2-кестеде келтірілген.

2-кесте ВИЭ 2018 жылғы ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша аукциондық сауда-саттық жеңімпаздары

№р/б	Сауда-саттық күні	Жеңімпаздың аталуы	Жоба қуаты, МВт	Аукциондық баға, тг/кВтч	Жобаның түрі	Жобаның шамасы
1	23.05.2018	«Зенченко және компания» КТ	2	18	ЖЭК	шағын
2	23.05.2018	"Вичи" ЖШС	7	18.01	ЖЭК	шағын
3	23.05.2018	"VentumEnergy" ЖШС	4.95	18.99	ЖЭК	шағын
4	23.05.2018	"EastWindEnergy" ЖШС	4.95	19.99	ЖЭК	шағын
5	23.05.2018	«Иван Зенченко» ЖШС	2	22.53	ЖЭК	шағын
6	24.05.2018	"ЖЕЛ ЭЛЕКТРИК" ЖШС	50	17.49	ЖЭК	ірі
7	29.05.2018	"ЖЭКЖангиз" ЖШС	5	21.5	ЖЭК	шағын
8	29.05.2018	"ЖЭК Сервис" ЖШС	10	21.7	ЖЭК	шағын
9	05.06.2018	"AlcorEnergy" ЖШС	4.95	22.65	ЖЭК	шағын
10	05.06.2018	"Восток Ветер" ЖШС	10	22.66	ЖЭК	шағын
11	31.05.2018	"ЖарыкЭнерго" Ұлттық энергетикалық компания» ЖШС	8.6	12.8	ГЭС	шағын
12	31.05.2018	"Бекзат" ЖШС	7	13.13	ГЭС	шағын
13	31.05.2018	"ТолкынЖЭК " ЖШС	2	13.68	ГЭС	шағын
14	31.05.2018	"Гидросервис" ЖШС	3	15.19	ГЭС	шағын
15	04.06.2018	"KazGreenEnergy" ЖШС	5	32.15	БиоЭС	шағын
16	06.06.2018	URBASOLAR SAS	5	28	КЭС	шағын
17	06.06.2018	«ТехноБазальт» ЖШС	3	28.99	КЭС	шағын
18	06.06.2018	Hydroenergycompany JSC	10	29	КЭС	шағын
19	07.06.2018	"MISTRAL ENERGY" ЖШС	50	25.8	КЭС	ірі
20	05.10.2018	"Жел Электрик" ЖШС	100	17.39	ЖЭК	ірі
21	05.10.2018	"EnergoTrust" ЖШС	50	19.5	ЖЭК	ірі

22	05.10.2018	"ШоқпарЖел электростанциясы" ЖШС	50	19.98	ЖЭК	ірі
23	05.10.2018	"Ивесто" ЖШС	50	20.5	ЖЭК	ірі
24	10.10.2018	«КазГидроОперейтинг» ЖШС	13.88	14.85	ГЭС	ірі
25	10.10.2018	«Қаратал ГЭС каскады» ЖШС	21.6	14.9	ГЭС	ірі
26	10.10.2018	«Корин ГЭС-2» ЖШС	26	15.48	ГЭС	ірі
27	16.10.2018	"ЖЕЛ ЭЛЕКТРИК" ЖШС	50	20.9	ЖЭК	ірі
28	16.10.2018	"ШоқпарЖел электростанциясы" ЖШС	100	22.58	ЖЭК	ірі
29	17.10.2018	«DalaSolar» ЖШС	2	18	КЭС	шағын
30	17.10.2018	Hydroenergycompany JSC	10	19.58	КЭС	шағын
31	17.10.2018	"ДСТО Solar " ЖШС	10	19.6	КЭС	шағын
32	17.10.2018	"КК-KIUSEN (КК-КИЮНСЕН)" ЖШС	10	19.63	КЭС	шағын
33	18.10.2018	HydroenergycompanyJSC	50	18.6	КЭС	ірі
34	18.10.2018	"АвеларСолар Технолоджи" ЖШҚ	20	18.8	КЭС	ірі
35	18.10.2018	"АвеларСолар Технолоджи" ЖШҚ	50	22.5	КЭС	ірі
36	18.10.2018	Shell Kazakhstan B.V. Branch	50	22.9	КЭС	ірі
БАРЛЫҒЫ:			857.93			

3 Аукциондық сауда-саттық нәтижелеріне әсер ететін факторлар

Аукциондық сауда-саттық механизмін енгізу жаңартылатын энергетика секторын дамытуды қолдау саласындағы қолданыстағы заңнамаға түзетулер дайындауға және қабылдауға бірнеше жылды қажет етті.

Аукциондық сауда-саттыққа қатысуға инвесторларды тарту мақсатында аукциондық сауда-саттықты өткізудің әлемдік тәжірибесі зерттелді, оның негізінде және электр энергиясы нарығы жұмысының ерекшелігін ескере отырып аукциондық сауда-саттықты өткізу ережелері әзірленді.

Объективті нарықтық бағаларды қалыптастыру және толыққанды бәсекелес алаңын құру мақсатында Энергетика министрлігі күнтізбелік жылға аукциондық сауда-саттықты өткізу кестесін белгілейді, онда сауда-саттықтың негізгі параметрлері-бастапқы аукциондық баға, технология түрі, белгіленген қуаттың талап етілетін көлемі,

жобалардың шамасы (шағын немесе ірі), жаңартылатын энергетика объектісінің орналасуы, сауда-саттықты өткізу күні мен уақыты көрсетіледі. Графикте орналастырылған деректер өзгертуге жатпайды, бұл барлық қатысушылар үшін айқындылық құрайды.

Аукциондық сауда-саттықтарды шағын және ірі жобалар бойынша бөлек жүргізу бұл салада жұмыс істеуге жағдай жасау үшін белгілі шетелдік инвесторларға да, сондай-ақ қазірше жаңартылатын энергетика жобаларын іске асыруда үлкен тәжірибесі жоқ қазақстандық инвесторлар үшін де жасалды. Осылайша, барлық мүдделі тараптар үшін нарыққа кіруге қол жеткізу және жаңартылатын энергетика жобаларын іске асыру саласындағы Қазақстан ішінде құзыреттілікті дамыту қағидасы қамтамасыз етілді.

Алғашқы аукциондық сауда-саттықты іске қосуға дайындық шегінде аукциондық сауда-саттықтың екі бөлек сессиясын - көктемгі және күзгі өткізу туралы шешім қабылданды, ол сессия арасында аукциондық сауда-саттықты өткізу кезінде нарыққа қатысушылардан түсуі мүмкін ұсыныстар мен ескертулерді өңдеу мүмкіндігі болу үшін шешілді. Сондай-ақ аукциондық сауда-саттықтың бірінші сериясын өткізу нәтижесінде нарық баға сигналдарын алды, оларға инвесторлар аукциондық сауда-саттықтың күзгі сериясына қатысуға дайындалу кезінде ескере алады.

Аукциондық сауда-саттықты өткізу қағидасында нарықтың барлық қатысушылары үшін стандартты біліктілік талаптары - заңды сәйкескелуі белгіленген.

Бұл талаптар қазақстандық және шетелдік инвесторларға бірдей шарттарда аукциондық сауда-саттыққа қатысуға мүмкіндік береді.

Жобаларды іске асыруға қаржылық мүмкіндігі бар компанияларды іріктеу мақсатында барлық қатысушылар үшін жобалардың белгіленген қуаты 2000 тГ/кВт мөлшерінде аукциондық сауда-саттыққа қатысуға өтінімді қаржылық қамтамасыз етуді енгізу қажеттілігі қарастырылған. Банктік кепілдік немесе резервтік аккредитив түріндегі осы қаржылық қамтамасыз етуді аукциондық сауда-саттыққа қатысушы аукциондық сауда-саттықты өткізгенге дейін белгіленген мерзімде есеп айырысу-қаржы орталығының ("ЖЭК қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы" ЖШС) атына өткізуі тиіс және қатысушының жобаны іске асыруға ниетінің маңыздылығын растайды. Аукциондық сауда-саттықты өткізу кезінде аукциондық сауда-саттыққа қатысуға өтінімдерді қаржылық қамтамасыз ету ретінде қатысушылардан шамамен 8 млрд. теңге алынды.

Аукциондық сауда-саттық электрондық сауда жүйесінде өткізілді, бұл сауда-саттықты жүргізу барысына адам ресурстарының араласуын болдырмайды, аукциондық сауда-саттықты өткізудің ашықтығы мен айқындылығын қамтамасыз етеді.

Аукциондық сауда-саттықтың жеңімпаздарын және аукциондық бағаларды анықтау мақсатында бір жақты аукционды қолдану шешілді, бастапқы бағаны Энергетика министрлігі жаңартылатын

энергия көздерінің түрлері бойынша берілді, аукциондық сауда-саттыққа қатысушыларға бастапқы аукциондық бағадан жоғары өтінімдер беруге тыйым салынады. Аукциондық сауда-саттықтың жеңімпаздары ең аз ұсынылған баға бойынша хабарланды.

Аукциондық сауда-саттық өткізу кезінде қатысушыларға еркін жер учаскелері және жаңартылатын энергетика жобаларын іске асыру үшін оларға қосылу орындары ұсынылатынын атап кеткен жөн. Электр желілеріне қосу бойынша техникалық шектеулер болғандықтан, қолда бар шектеулер бағдарламалық қамтамасыз етуге «тігілді» және аукциондық бағаларды есептеу кезінде ескерілді.

Бәсекелес алаңды құру мақсатында аукциондық сауда-саттық қағидаларында бәсекелестік деңгейіне жоғары талаптар қарастырылғанын атап өту қажет, осылайша үш қатысушыдан аз болған кезде және аукциондық сауда-саттыққа ұсынылған көлемнің 150% кем деңгейде сұранысты қамтамасыз ету деңгейі кезінде аукциондар өтпеген болып жарияланатын болады. Осы себепті көктемгі сериясында өткізілген 10 аукционнан 2 өтпеген болып жарияланды.

Бұдан әрі аукциондық сауда-саттықтың күзгі сериясын өткізуге Қағидаға ЖЭК жобаларын іріктеу кезінде бәсекелестікке қойылатын талаптарды жеңілдету - кемінде екі қатысушының болуы және аукциондық сауда-саттыққа ұсынылған көлемнің 130% кем деңгейде сұранысты қамтамасыз ету деңгейінің болуы бойынша өзгерістер енгізілді.

Аукциондық бағалар бойынша ЖЭК өндіретін электр энергиясын кепілді сатып алуға негізделген жаңартылатын энергетика секторын дамытуды мемлекеттік қолдау механизмі. Осы механизмді іске асырудың негізгі буыны «ЖЭК қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС (бұдан әрі - «ЖЭК жөніндегі ЕАҚО» ЖШС) есеп айырысу – қаржы орталығы болып табылады оның негізгі қызметі ЖЭК объектілері өндірген электр энергиясын орталықтандырылған сатып алу және сату болып табылады.

Аукциондық сауда-саттықтың қорытындылары бойынша жеңімпаздар «ЖЭК бойынша ЕАҚО» ЖШС-мен электр энергиясын сатып алу шартына қол қояды, оның талаптарымен ЖЭК объектісін пайдалануға енгізген сәттен бастап 15 жыл ішінде барлық

өндірілетін электр энергиясын сатып алуға кепілдік беріледі. Сатып алу шартына қол қойған кезде жеңімпаз «ЖЭК жөніндегі ЕАҚО» ЖШС-не жобаның белгіленген қуаты 10 000 теңге/кВт мөлшерінде шарт талаптарының орындалуын қаржылық қамтамасыз етуді ұсынуы тиіс, бұл белгіленген мерзімде жобаны іске асыру міндеттемелерін сақтандыру болып табылады. Егер қандай да бір себептермен аукциондық сауда-саттықтың жеңімпазы станцияны мерзімінде салмаса, ол қаржылық қамтамасыз етуді жоғалтады, бұл ретте бұл ақша қаражаты «ЖЭК бойынша ЕАҚО» ЖШС жанынан құрылған резервтік қорға түседі.

«ЖЭК бойынша ЕАҚО» ЖШС жанында төлем жасамау тәуекелдерін нивелирлеу мақсатында резервтік қор құрылды, онда ЖЭК секторының жылдық айналымының 3% шоғырланады, бұл инвесторларға төлемдердің сенімділігін қамтамасыз етеді.

Қазақстанда жаңартылатын энергетика секторын дамыту мақсатында Инвесторларға төмендегілерге кепілдік беріледі:

- ✓ аукциондық баға бойынша 15 жыл ішінде барлық өндірілетін электр энергиясын сатып алу;
- ✓ тарифтерді жыл сайынғы индекстеу;

- ✓ ЖЭК объектілерін басымды диспетчерлеу;
- ✓ Электр желілік компаниялардың қызметтерін төлеуден босату.

Аукциондық сауда-саттықты іске қосуға дайындық кезінде Қазақстан Үкіметі ЖЭК жобалары үшін аукциондық бағаларды индекстеу тәсіліне өзгеріс енгізді, атап айтқанда, ұлттық валютаның айырбасталатын валюталарға айырбастау бағамының 70% - ға, ал тұтыну бағаларының индексіне (АӨО) 30%-ға өзгеруіне скеретін қолданыстағы аукциондық бағаларды индекстеу формуласына өзгерістер енгізілді. Бұл өзгерістер ұлттық валюта бағамы өзгерген кезде инвесторлардың валюталық тәуекелдерін төмендетуге бағытталған. 3-кестеде аукциондық бағаларды қалыптастыруға әсер ететін аукциондық сауда-саттық дизайнының негізгі элементтері келтірілген.

Инвесторлар үшін жасалған жағдайлар Қазақстанда ЖЭК жобаларын іске асыруға, аукциондық сауда-саттық өткізуге жоғары қызығушылық тудыруға ықпал етті, және содан кейін ЖЭК жобаларын салу Қазақстанның жасыл экономикаға көшуінің маңызды қадамы болады.

3-кесте Бағаның қалыптасуына әсер ететін аукцион дизайнының элементтері

Аукциондық сұраныс	• Сұраныс Энергетика министрлігімен 2018 жылға белгіленген және жыл бойы өзгермейді
	• Сұраныс ЖЭК түрлері, жобалардың көлемі (шағын және ірі) және ел аумағы бойынша жобаларды орналастыру талаптары бойынша бөлек белгіленеді
	• Аукциондық сауда-саттықтың екі раунды (көктемгі және күзгі)
	• Аукциондық сауда-саттықтың екінші раунды 2018 жылдың күзінде өтті, бірінші раунд қорытындылары бойынша нарық бағалық сигналдарды және әртүрлі ЖЭК типтері бойынша ұсыныстардың қосынды шамасын алды
Біліктілік талаптары	• Барлық қатысушылар үшін біліктілікті өтуге қойылатын стандартты талаптар
	• Аукциондық сауда-саттыққа қатысуға өтінімді қаржылық қамтамасыз етуді енгізу қажеттілігі
Жеңімпазды іріктеу	• Бағаны анықтау кезінде бір жақты аукцион әдісі қолданылады. Жеңімпаздар ең аз баға бойынша анықталады
	• Баға белгілеу барысында жеңімпаздарды анықтау кезінде баға емес факторлар - электр желісіне қосылу көлемі мүмкіндігі мен қосылу саны қарастырылады
Инвесторлар тәуекелі	• Тарифтерді жыл сайын индекстеу
	• Барлық электр энергиясын міндетті түрде сатып алу
	• Басымды диспетчерлеу, электр энергиясын тегін беру